

SPAREBANKEN SØR

3. kvartal 2019

Innhold

Nøkkeltall konsern	3
Styrets beretning	4
Resultatregnskap	13
Balanse	14
Kontantstrøm	15
Egenkapitaloppstilling	16
Noter	17
Risiko og Kapitalstyring	30
Kvartalsvis resultatutvikling	31
Nøkkeltall konsern 2013-2018	32
Beregninger	33
Alternative resultatmål - APM	34

Resultat (mill. kroner)	3. kv. 2019	3. kv. 2018	30.09.2019	30.09.2018	31.12.2018
Netto renteinntekter	499	424	1 403	1 282	1 729
Netto provisjonsinntekter	93	78	253	236	318
Netto inntekter fra finansielle instrumenter	31	-3	55	51	2
Sum andre driftsinntekter	17	-2	48	21	23
Sum netto inntekter	640	497	1 759	1 590	2 072
Sum driftskostnader før tap	226	200	685	630	884
Driftsresultat før tap	414	297	1 074	960	1 188
Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	-19	3	-14	8	-36
Resultat før skattekostnad	433	294	1 088	952	1 224
Skattekostnad	102	75	256	217	285
Resultat for perioden	331	219	832	735	939
Resultat i % av gjennomsnittlig forvaltning					
Netto renteinntekter	1,57 %	1,40 %	1,51 %	1,46 %	1,46 %
Netto provisjonsinntekter	0,29 %	0,26 %	0,27 %	0,27 %	0,27 %
Netto inntekter fra finansielle instrumenter	0,10 %	-0,01 %	0,06 %	0,06 %	0,00 %
Andre driftsinntekter	0,05 %	-0,01 %	0,05 %	0,02 %	0,02 %
Sum netto inntekter	2,01 %	1,64 %	1,89 %	1,81 %	1,75 %
Sum driftskostnader før tap	0,71 %	0,66 %	0,74 %	0,72 %	0,75 %
Driftsresultat før tap	1,30 %	0,98 %	1,15 %	1,09 %	1,00 %
Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	-0,06 %	0,01 %	-0,02 %	0,01 %	-0,03 %
Resultat før skattekostnad	1,36 %	0,97 %	1,17 %	1,08 %	1,03 %
Skattekostnad	0,32 %	0,25 %	0,27 %	0,25 %	0,24 %
Resultat for perioden	1,04 %	0,72 %	0,89 %	0,84 %	0,79 %
Nøkkeltall resultat					
Egenkapitalavkastning etter skatt (justert for hybridkapital)	11,2 %	7,8 %	9,5 %	9,0 %	8,5 %
Kostnader i % av inntekter	35,3 %	40,2 %	38,9 %	39,6 %	42,7 %
Kostnader i % av inntekter, ekskl. netto inntekter fra finansielle instrumenter	37,1 %	40,0 %	40,2 %	40,9 %	42,7 %
Nøkkeltall balanse					
Forvaltningskapital	125 836	121 702	125 836	121 702	121 125
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	126 200	120 100	124 600	117 600	118 600
Netto utlån til kunder			105 730	101 868	102 942
Utlånsvekst i % siste 12 mnd.			3,8 %	6,1 %	5,6 %
Innskudd fra kunder			58 903	56 460	56 537
Innskuddsvekst i % siste 12 mnd.			4,3 %	3,4 %	1,7 %
Innskudd i % av netto utlån			55,7 %	55,4 %	54,9 %
Egenkapital (inkl. hybridkapital)			12 511	11 666	11 845
Tap i prosent av netto utlån, annualisert			-0,07 %	0,01 %	-0,17 %
Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager i % av brutto utlån			0,28 %	0,28 %	0,21 %
Andre nøkkeltall					
Likviditetsreserve (LCR) konsern			164 %	177 %	159 %
Likviditetsreserve (LCR) konsern - EUR			3503 %	1820 %	4727 %
Likviditetsreserve (LCR) morbank			141 %	170 %	180 %
Ren kjernekapitaldekning			151 %	14,8 %	14,8 %
Kjernekapitaldekning			16,6 %	16,4 %	16,4 %
Kapitaldekning			18,7 %	18,9 %	18,5 %
Ren kjernekapital			11 140	10 324	10 514
Kjernekapital			12 252	11 414	11 604
Netto ansvarlig kapital			13 805	13 189	13 135
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)			9,1 %	9,0 %	9,1 %
Antall ekspedisjonssteder			34	34	34
Antall årsverk i bankvirksomheten			429	431	434
Nøkkeltall egenkapitalbeviset					
Egenkapitalbevisbrøk, vektet gjennomsnitt for perioden	17,2 %	17,9 %	17,2 %	17,9 %	17,9 %
Antall utstedte bevis			15 663 944	15 663 944	15 663 944
Resultat/utvannet pr. egenkapitalbevis (morbank)	2,8	1,7	6,8	6,1	7,7
Resultat/utvannet pr. egenkapitalbevis (konsern)	3,5	2,4	8,6	7,9	10,1
Utbytte siste år pr. egenkapitalbevis			6,0	6,0	6,0
Bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis			125,6	121,0	123,2
Kurs/ bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis			0,8	0,8	0,8
Børskurs ved utgangen av perioden			94,5	99,8	96,9

Styrets beretning

Generelt

Sparebanken Sør er et uavhengig og selvstendig finanskonsern med virksomhet innenfor bank, verdipapirhandel og eiendoms-
megling i Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark og Rogaland.

Eiendomsmeglervirksomheten drives gjennom datterselskapet Sørmeglere. Skade- og livsforsikringsprodukter leveres via
forsikringselskapet Frende hvor banken er deleier. Banken er også deleier i selskapene Norne Securities og Brage Finans,
leverandører av henholdsvis verdipapirhandel, leasing og forbruksfinansiering.

Hovedtrekk 3. kvartal 2019

- Meget godt resultat fra ordinær drift
- Positiv utvikling i netto renteinntekter
- Gode resultatbidrag fra Frende og Brage
- Effektiv drift og lave kostnader
- Netto inngang tap på utlån
- 12 måneders utlånsvekst på 3,8 prosent
- 12 måneders innskuddsvekst på 4,3 prosent
- Egenkapitalavkastning etter skatt på 11,2 prosent
- Ren kjernekapitaldekning på 15,1 prosent og uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio) på 9,1 prosent

Hovedtrekk etter 9 måneder

- Godt resultat fra ordinær drift
- Positiv utvikling i netto renteinntekter
- Gode resultatbidrag fra Frende og Brage
- Effektiv drift og lave kostnader
- Netto inngang tap på utlån
- Egenkapitalavkastning etter skatt på 9,5 prosent

Økonomiske rammebetingelser

Styringsrenten ble den 19. september 2019 økt fra 1,25 prosent til 1,5 prosent. Begrunnelsen for renteøkningen var at det har vært
god vekst i norsk økonomi, og at den underliggende prisveksten har vært noe høyere enn inflasjonsmålet på 2 prosent. Slik Norges
Bank vurderer utsiktene og risikobildet vil styringsrenten mest sannsynlig bli værende på dette nivået den nærmeste tiden.

Kapitalmarkedene i både inn- og utland har vært velfungerende. Dette har gitt konsernet tilgang til finansiering gjennom utste-
delse av obligasjoner med fortrinnsrett i 2019. Kredittspreadene har vært relativt stabile i 2019.

Årsveksten i innenlandsk bruttogjeld til publikum, K2, var ved utgangen av september 2019 på 5,8 prosent. Veksten i kreditt til
husholdninger og næringsliv var på henholdsvis 5,1 prosent og 6,9 prosent.

Finansdepartementet besluttet i desember 2018 å øke kravet til motsyklisk kapitalbuffer fra 2,0 prosent til 2,5 prosent med
virkning fra 31. desember 2019. Økningen er i tråd med anbefaling gitt av Norges Bank.

Finanstilsynet foreslo i oktober 2018 endringer i regelverket for identifisering av systemviktige finansforetak. I mai 2019 konkluderte
Finansdepartementet med at forslaget til endringer ikke vil bli tatt til følge, og at kriteriene for identifisering av systemviktige
banker ikke bør endres.

Finansdepartementet sendte i ettertid ut et høringsutkast hvor det ble foreslått en gradvis økning av systemrisikobufferkravet fra
dagens 3 prosent til 4,5 prosent i 2021. Dette for å sikre at man ikke fikk uønskede svekkelser i kapitalnivået i norske banker som
følge av implementeringen av EUs kapitalregelverk for banker (CRR/CRD IV). For Sparebanken Sør vil forslaget medføre at krav
til ren kjernekapital øker med 0,5 prosentpoeng innen utgangen av 2019. Samtidig forventes innføringen av SMB-rabatt å gi en
positiv effekt på 0,4 prosentpoeng i 2019. Det forventes en samlet effekt av SMB-rabatt på 1,1 prosentpoeng. Høringsfristen gikk
ut 30. september 2019.

Resultat

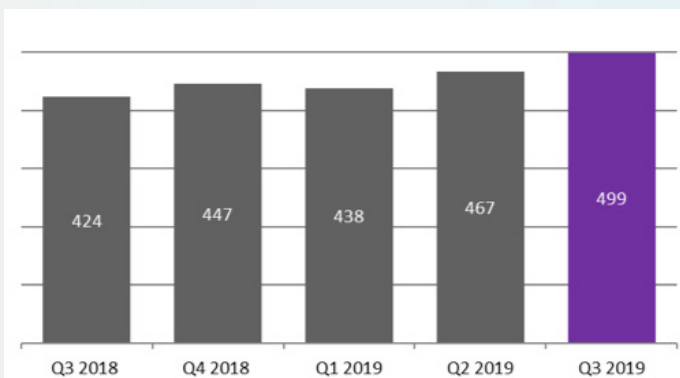
Resultat før skatt utgjorde 433 mill. kroner i 3. kvartal 2019, mot 294 mill. kroner i samme periode i 2018. En resultatforbedring på hele 139 mill. kroner.

Egenkapitalavkastning etter skatt for konsernet utgjorde 11,2 prosent i 3. kvartal 2019, mot 7,8 prosent i samme periode i 2018.

Resultat før skatt etter 3.kvartal 2019 utgjorde 1 088 mill. kroner, mot 952 mill. kroner i samme periode i 2018. Egenkapitalavkastningen etter skatt utgjorde 9,5 prosent etter 3. kvartal 2019, mot 9,0 prosent tilsvarende periode i fjor.

Rentenetto

Rentenetto pr. kvartal i mill. kroner

Netto renteinntekter utgjorde 499 mill. kroner i 3. kvartal 2019, mot 424 mill. kroner i 3. kvartal 2018.

Det har vært press på utlånsmarginene i personmarkedet i 2019 som følge av økning i NIBOR. Det har vært en positiv utvikling i innskuddsmarginen. Økning i markedsrenter har også gitt økte fundingkostnader i kvartalet.

Etter at Norges Bank satte opp styringsrenten i juni 2019, har også banken gjennomført en økning i utlånsrentene. Renteendringen på boliglån hadde effekt fra 7. august og bidrar til økte renteinntekter i kvartalet. Marginene på innskudd har vært stigende i 2019.

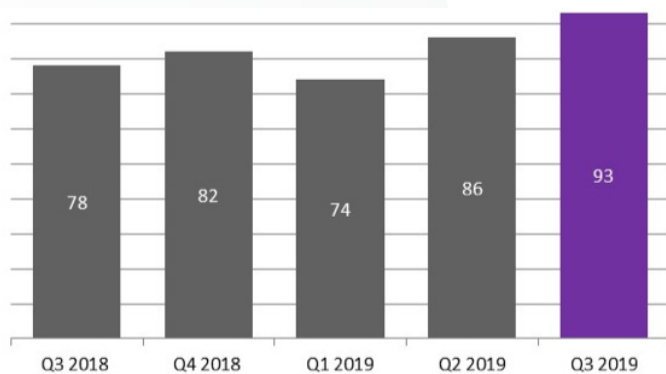
Norges Bank satte igjen opp styringsrenten i september 2019. Banken har fulgt opp dette ved å øke utlånsrentene. Renteendringen for boliglån vil ha full effekt fra 7. november 2019

Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital i 3. kvartal 2019 var 1,57 prosent, opp fra 1,40 prosent på samme tid året før.

Styrets beretning

Provisjonsinntekter

Netto provisjonsinntekter pr. kvartal i mill. kroner

Netto provisjonsinntekter utgjorde 93 mill. kroner i 3. kvartal 2019, mot 78 mill. kroner i 3. kvartal 2018.

Brutto provisjonsinntekter i 3. kvartal 2019 viste 106 mill. kroner, mot 97 mill. kroner i 3. kvartal 2018.

Provisjonsinntekter	3. kvartal 2019	3. kvartal 2018	Endring	30.09.2019	30.09.2018	Endring
Betalingsformidling	52	46	6	137	128	9
Eiendomsmegling	32	28	4	93	82	11
Øvrige produktselskaper	23	23	0	64	72	-8
Sum	106	97	9	294	282	12

Ved utgangen av tredje kvartal har det vært økte inntekter fra betalingsformidling og eiendomsmegling. Det har vært en reduksjon i andre provisjonsinntekter. Dette skyldes hovedsakelig en engangsutbetaling på 5 mill. kroner knyttet til provisjon fra salg av livsforsikring i 2018.

Finansielle instrumenter

Netto inntekter fra finansielle instrumenter ble 31 mill. kroner i 3. kvartal 2019, mot -3 mill. kroner i samme periode i fjor.

Netto inntekter fra finansielle instrumenter	3. kvartal 2019	3. kvartal 2018	Endring	30.09.2019	30.09.2018	Endring
Sertifikater og obligasjoner	-15	-12	-3	-8	-15	7
Aksjer inkl. utbytte	10	-10	20	18	39	-21
Fastrenteutlån	23	9	14	15	28	-14
Utstedte verdipapirer - sikringsbokføring	7	3	4	21	-7	28
Tilbakekjøp egne utstedte obligasjoner	-1	-2	1	-10	-12	2
Andre Finansielle instrumenter	5	9	-4	19	17	2
Sum	31	-3	34	55	51	4

Kredittspredene i obligasjonsmarkedet har vært relativt stabile i kvartalet.

Resultateffekter knyttet til sikringsbokføring gjelder i all hovedsak verdiendring knyttet til basisswapper. Basisswappene benyttes som instrument for sikringsbokføring av gjeld med fast rente utstedt i euro. Verdien på basisswappene svinger som følge av markedsendringer og resultatføres. Dette er sikringsinstrumenter, og sett over instrumentenes løpetid er markedsverdiendringene null, forutsatt at obligasjonene holdes til forfall.

Inntekter fra tilknyttede selskaper

Den strategiske satsingen gjennom økte eierandeler i Frende Holding AS og Brage Finans AS i har i 3. kvartal gitt en resultateffekt på 16 mill. kroner.

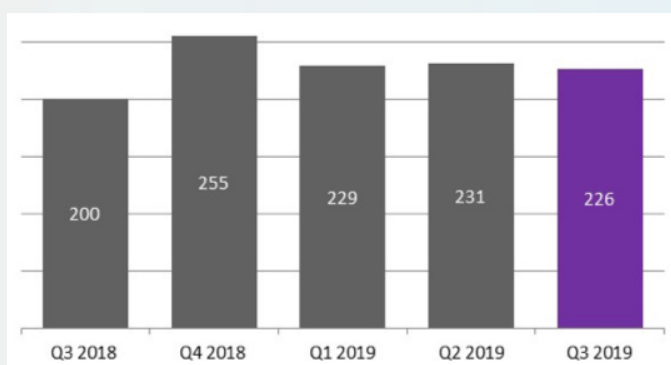
Sparebanken Sørs resultatandel i Brage Finans AS utgjorde i 3. kvartal 6,8 mill. kroner. Resultatandelen utgjorde 19,2 mill. kroner hittil i år.

Sparebanken Sørs resultatandel i Frende Holding AS utgjorde 14,5 mill. kroner i 3. kvartal 2019. Hittil i år har resultatandelen utgjort 44,1 mill. kroner.

I forbindelse med kjøp av aksjer i Frende Holding AS i 2018 ble det identifisert merverdier som skal avskrives over forventet levetid. Konsernet har avskrevet merverdiene med 5 mill. kroner i 3. kvartal og 15 mill. kroner hittil i år.

Driftskostnader

Driftskostnader pr. kvartal i mill. kroner

Driftskostnadene utgjorde 226 mill. kroner i 3. kvartal 2019, opp fra 200 mill. kroner i samme periode i 2018.

Driftskostnadene i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde 0,71 prosent (0,66 prosent) i 3. kvartal 2019. Kostnader i forhold til inntekter ble i konsernet 35,3 prosent (40,2 prosent).

Kostnadene i bankvirksomheten utgjorde 201 mill. kroner i 3. kvartal 2019, mot 181 mill. kroner i samme periode i 2018. Økningen fordeler seg på økte lønnskostnader og økte avskrivninger, begge deler som følge av strategiske satsinger.

Banken har i 2019 endret praksis knyttet til lønnsutbetaling. Tidligere ble det utbetalt 1,5 månedslønn i desember. Fra og med 1. januar 2019 ble det utbetalt lik lønn hver måned. Dette gir en økning i lønnskostnaden i 3. kvartal på 3 mill. kroner og 9 mill. kroner i årets 3 første kvartaler. Endringen vil medføre en tilsvarende lavere lønnskostnad i 4. kvartal.

Det forventes at kostnadsnivået i bankvirksomheten for 2019 vil ligge på nivå med 2018.

Tap og mislighold

Netto tap på utlån viste netto inngang på tap på 19 mill. kroner i 3. kvartal 2019. Netto tap på utlån utgjorde 3 mill. kroner i samme periode i 2018.

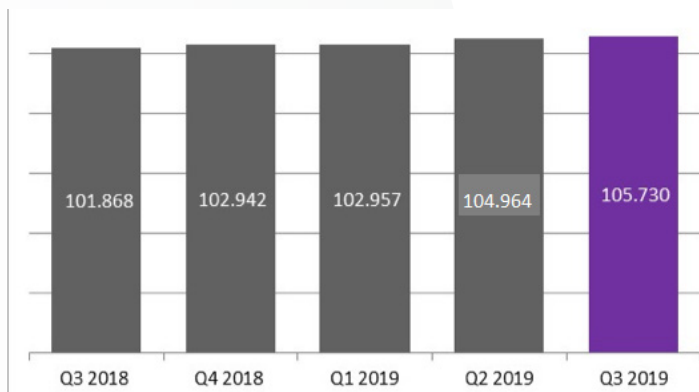
Totale nedskrivninger for konsernet beløp seg til 413 mill. kroner pr. 3 kvartal 2019, som utgjorde 0,39 prosent av brutto utlån. Tilsvarende tall i 2018 var 535 mill. kroner og 0,52 prosent av brutto utlån.

Brutto misligholdte lån over 90 dager var 295 mill. kroner, som utgjorde 0,28 prosent av brutto utlån. Dette var på nivå med tilsvarende tidspunkt i 2018, hvor brutto misligholdte lån var på 285 mill. kroner og utgjorde 0,28 prosent av brutto utlån.

Styrets beretning

Utlån

Utlån i mill. kroner

Netto utlån har de siste tolv månedene økt med 3,9 mrd. kroner til 105,7 mrd. kroner, en vekst på 3,8 prosent.

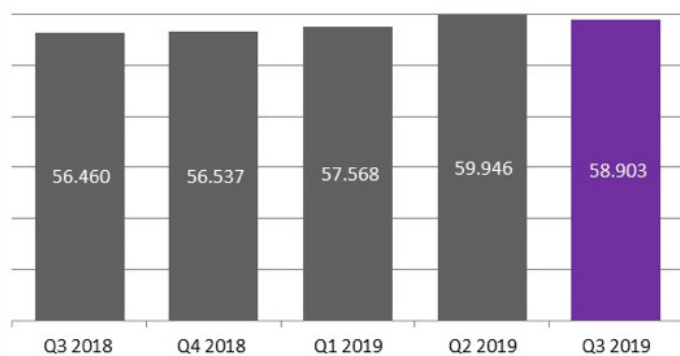
Brutto utlån til personkunder har de siste tolv måneder økt med 3,4 mrd. kroner til 70 mrd. kroner, en vekst på 5,1 prosent. Utlånsveksten er på nivå med kredittveksten i Norge.

Brutto utlån til bedriftskunder har økt de siste tolv måneder med 0,3 mrd. kroner til 35,9 mrd. kroner, en vekst på 0,9 prosent. Lavere vekst innen bedriftsmarkedet skyldes at banken har vært noe avventende som følge av fortsatt usikkerhet knyttet til fremtidige kapitalkrav.

Utlån til personkunder utgjorde 66 prosent (66 prosent) av totale utlån ved utgangen av 3. kvartal 2019.

Innskudd

Innskudd i mill. kroner

Innskudd fra kunder har de siste tolv månedene økt med 2,4 mrd. kroner til 58,9 mrd. kroner, en vekst på 4,3 prosent.

Innskudd fra personkunder har økt med 1,2 mrd. kroner til 28 mrd. kroner, en vekst på 4,4 prosent.

Innskudd fra bedriftskunder har økt med 1,2 mrd. kroner til 30,5 mrd. kroner, en økning på 4,1 prosent.

Innskuddsdekningen i Sparebanken Sør var 55,7 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2019, opp fra 55,4 prosent på samme tidspunkt året før.

Markedsfinansiering og likviditetsportefølje

Konsernet har en god likviditetssituasjon. Likviditetsbufferne er betryggende, og forfallstrukturen på innlånene er godt tilpasset virksomheten. Nye langsiktige innlån opptas ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett og seniorgjeld. Konsernet har tilrettelagt for langsiktig finansiering fra det internasjonale markedet gjennom etablerte EMTN programmer.

Samlet ordinær markedsfinansiering utgjorde 49,9 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2019, hvorav 71 prosent var obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Langsiktig finansiering utgjorde 85 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2019.

Konsernets beholdning av rentebærende verdipapirer utgjorde 16,5 mrd. kroner pr. 30. september 2019. Konsernets likviditetsreserve (LCR) utgjorde 164 prosent pr. 30. september 2019 (141 prosent i morbank).

Rating

Sparebanken Sør har en A1 rating med «Stable Outlook» fra Moody's. Denne ble endret i juni 2019 fra «Negative Outlook» i forbindelse med innføring av krisehåndteringsdirektivet i norsk rett.

Det er nå klart at Finanstilsynet vil fastsette MREL-krav for de største norske bankene i løpet av 2019, og det er også avklart at det ikke vil bli noen endringer i hvilke banker som defineres som systemviktige.

Alle obligasjoner med fortrinnsrett som utstedes av Sparebanken Sør Boligkreditt AS, er også ratet av Moody's, og obligasjonene har en trippel A-rating (Aaa).

Ansvarlig kapital og kapitaldekning

Netto ansvarlig kapital utgjorde 13,8 mrd. kroner. Hybridkapital utgjorde 1,1 mrd. kroner og ansvarlig lån 1,6 mrd. kroner. Ved utgangen av 3. kvartal 2019 utgjorde ren kjernekapitaldekning 15,1 prosent, kjernekapitaldekningen 16,6 prosent og kapitaldekningen 18,7 prosent for konsernet Sparebanken Sør. Beregningene er basert på standardmetoden i Basel II regelverket.

Sparebanken Sør eier 20,8 prosent av Brage Finans AS. Selskapet er forholdsmessig konsolidert etter reglene om samarbeidende grupper.

For morbank utgjorde ren kjernekapital 15,4 prosent, kjernekapitaldekningen 17,1 prosent og kapitaldekningen 19,5 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2019.

Pilar 2-kravet for Sparebanken Sør ble fastsatt i 2018 til 2,0 prosent av risikovektet balanse. Kravet er knyttet til en vurdering av risikofaktorer som ikke dekkes av pilar 1-kravene, og inkluderer også ny metode for å beregne kapitalkrav tilknyttet deleid forsikringsselskap. Kapitalkrav knyttet til eierandel i Frende Holding AS utgjør alene ca. 0,3 prosentpoeng.

Konsernet oppfylte kapitalkravene på henholdsvis 14,0 prosent for ren kjernekapital, 15,5 prosent for kjernekapital og 17,5 prosent for totalkapital.

Finansdepartementet besluttet i desember 2018 å øke kravet til motsyklisk kapitalbuffer med 0,5 prosentpoeng med virkning fra 31. desember 2019, og konsernet har ved årsskiftet en ambisjon om 15,3 prosent ren kjernekapitaldekning.

Finansdepartementet har også sendt ut et høringsutkast hvor det er foreslått en økning i systemrisikobufferkravet på totalt 1,5 prosentpoeng i perioden fra 2019 til 2021. For banker som benytter standardmetoden foreslås det en gradvis økning, og dersom forslaget vedtas, innebærer det for Sparebanken Sør at kravet til ren kjernekapital øker med 0,5 prosentpoeng fra 31. desember 2019. Det forventes samtidig en positiv effekt på bankens kapitaldekning med 0,4 prosentpoeng gjennom redusert beregningsgrunnlag, som følge av innføringen av SMB-rabatt. Nettoeffekten for 2019 forventes dermed å bli lav, anslagsvis 0,1 prosentpoeng. Banken har avgitt hørings svar sammen med 92 andre sparebanker som følger standardmetoden. I hørings svaret pekes det på forhold som skulle tilsi at økningen i systemrisikobufferen burde differensieres for standardbankene.

Konsernet vil tilpasse seg nye krav og sikre nødvendige buffere over minimumskravet.

En viktig del av konsernets målsetting er at ren kjernekapitaldekning skal være på nivå med sammenlignbare banker. Av de store regionbankene er det bare Sparebanken Sør som benytter standardmetoden i kapitaldekningsberegningen. Sparebanken Sør har vedtatt å søke Finanstilsynet om godkjenning av interne modeller i kapitalberegningen (IRB). Det tas sikte på å sende søknad til Finanstilsynet i løpet av 2020.

Styrets beretning

Konsernets uvektede kjernekapitalandel (leverage ratio) utgjorde 9,1 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2019, mot 9,0 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2018. Bankens soliditet vurderes som meget tilfredsstillende.

Bankens egenkapitalbevis

Banken hadde pr. 30. september 2019 utstedt 15 663 944 egenkapitalbevis. Resultat (konsern) pr. egenkapitalbevis utgjorde 3,5 kroner pr. bevis i 3. kvartal og 8,6 kroner pr. bevis etter 3. kvartal. Eierbrøk for 3. kvartal 2019 var 17,2 prosent. Hybridkapitalen (fondsobligasjonslån), som er klassifisert som egenkapital, er holdt utenfor ved beregning av eierbrøk.

Utbytte

Sparebanken Sør skal gjennom god, stabil og lønnsom drift sikre at egenkapitalbeviserne oppnår konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalbevisene.

Overskuddet skal fordeles mellom eierandelskapitalen (egenkapitalbeviserne) og grunnfondskapitalen i samsvar med deres andel av egenkapitalen.

Ved fastsettelse av årlig utbytte skal bankens kapitalbehov ivaretas, herunder myndighetspålagte krav til kapitaldekning, forventninger hos investorer samt bankens strategiske planer.

Det er en målsetting at 50 til 70 prosent av egenkapitalbevisernes andel av årets resultat etter skatt skal utdeles som utbytte.

Datterselskaper og samarbeidende selskaper

Bankens heleide datterselskap **Sparebanken Sør Boligkreditt AS** har konsesjon til å utstede obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), og benyttes som et instrument i bankens langsiktige fundingstrategi. Pr. 30. september 2019 hadde banken overført boliglån på 39,0 mrd. kroner til selskapet, tilsvarende 58 prosent av samlede utlån til personmarkedet.

Bankens egen eiendomsmeglervirksomhet, **Sørmegleren**, er den klart ledende megleren på Sørlandet. Sørmegleren fortsetter å vokse, har nå 87 ansatte og er lokalisert på 15 steder. Sørmegleren hadde pr. 30. september 2019 et resultat før skatt på 11 mill. kroner, mot 8 mill. kroner i samme periode året før.

Frende Holding AS (eierandel 20,2 prosent) er morselskapet til Frende Skadeforsikring AS og Frende Livsforsikring AS, som tilbyr skade- og livsforsikring til privatpersoner og bedrifter.

Frende Holding AS hadde i 3. kvartal 2019 et resultat før skatt på 92,7 mill. kroner, mot 49,8 mill. kroner i samme periode året før. Resultatet i kvartalet var positivt for både liv- og skadevirksomheten. Resultatet før skatt etter 9 måneder i 2019 utgjorde 272,4 mill. kroner mot 60,5 mill. kroner i 2018.

Frende Skade hadde et resultat før skatt i 3. kvartal på 55,2 mill. kroner, mot 22,6 mill. kroner året før. Resultat før skatt pr. 30. september var 171,4 mill. kroner, mot -27,2 mill. kroner året før. Selskapet hadde totalt 2 100 mill. kroner (1 950 mill. kroner) i bestandspremie, og er fordelt på over 164 640 kunder (162 000 kunder). Markedsandelen var pr. utgangen av 2. kvartal 3,5 prosent. Skadeprosenten pr. 30. september var 79,9 prosent (87,2 prosent), og selskapets combined ratio var 97,7 prosent (105,8 prosent). Isolert i 3. kvartal var skadeprosenten 77,6 prosent og bedre enn tilsvarende kvartal i 2018 på 82,9 prosent. Storskadenivå var på nivå med fjoråret, mens det har vært en positiv utvikling i frekvensskadenivået for bil og bygning.

Frende Liv hadde et resultat før skatt i 3. kvartal på 43,1 mill. kroner, mot 28,2 mill. kroner året før. Resultat før skatt pr. 30. september var 116,0 mill. kroner, mot 91,1 mill. kroner året før. Risikoresultater har vært svært gode i livselskapet. Bestandspremien inkludert sparepremie var på 968 mill. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2019, mot 885 mill. kroner året før.

Brage Finans AS (eierandel 20,8 prosent) er et finansieringsselskap som tilbyr leasing og salgspantlån til bedrifts- og privatmarkedet. Selskapet har hovedkontor i Bergen med kontorer i Stavanger, Kristiansand og Ålesund. Distribusjon av selskapets produkter skjer hovedsakelig gjennom eierbanker, eget salgssapparat og via forhandlere.

Brage Finans AS (Brage) oppnådde i 3. kvartal et resultat før skatt på 45,5 mill. kroner, mot 27,4 mill. kroner i samme periode året før. Resultatfremgangen var på hele 66 prosent.

Resultatet før skatt etter 9 måneder i 2019 utgjorde 123,4 mill. kroner mot 70,2 mill. kroner i 2018. Resultatet tilsvarte en egenkapitalavkastning på 8,6 prosent sammenlignet med 8,0 prosent i samme periode året før.

Brage hadde ved utgangen av 3. kvartal 2019 en brutto utlånsportefølje på 11,4 mrd. kroner, en økning på 2,9 mrd. kroner (34 prosent) sammenlignet med samme tid året før.

Norne Securities AS (eierandel 17,6 prosent) er et verdipapirforetak som tilbyr internetthandel, tradisjonelle meglertjenester og corporate finance tjenester.

Norne har videreutviklet rollen som Norges ledende rådgiver og tilrettelegger for egenkapitalbevis i norske sparebanker. Selskapet har videre spisset virksomheten i to klare markedsområder: Online aksje- og fondshandel til privatkundemarkedet og Corporate Finance- og Investeringsrådgivning til bedriftskundemarkedet og profesjonelle investorer.

Balder Betaling AS (eierandel 22,2 prosent) eies av Sparebanken Sør sammen med 14 andre sparebanker. Selskapet har en eierandel på 10,6 prosent i Vipps AS, og har som mål å videreutvikle Vipps sammen med øvrige eiere.

Utsiktene fremover

Styret anser resultatet for 3. kvartal 2019 som meget tilfredsstillende. Renteendringer er gjennomført, og ytterligere renteendringer er varslet. Dette vil gjøre banken godt posisjonert til å levere gode resultater i 2019. Rammebetingelsene for norsk økonomi og for Sparebanken Sør i den nærmeste tiden synes å være gode.

Boligprisene i bankens hovedmarkeder har hatt en positiv, men moderat utvikling over flere år. Statistikken for 3. kvartal 2019 viste en positiv vekst i boligprisene i bankens markedsområde. Konsernets utlån med pant i bolig er godt sikret, og konsernet står godt rustet for å møte eventuelle fall i boligprisene. Dette underbygges av gjennomførte stresstester.

Norges Bank endret styringsrenten 19. september 2019 fra 1,25 prosent til 1,50 prosent. Norges Banks prognoser indikerer at styringsrenten trolig vil holdes i ro i den nærmeste tiden.

Konsernet har et krav til ren kjernekapital, inkludert nytt pilar 2-tillegg på 2,0 prosent, som utgjør 14,0 prosent. Finansdepartementet besluttet i desember 2018 å øke kravet til motsyklisk kapitalbuffer med 0,5 prosentpoeng med virkning fra 31. desember 2019 og konsernets krav til ren kjernekapital øker da til 14,5 prosent. Konsernet har en målsetning om ren kjernekapitaldekning på 15,3 prosent ved årsskiftet. Ved utgangen av 3. kvartal 2019 er ren kjernekapitaldekning 15,1 prosent. Banken vil tilpasse seg målet, innen utgangen av året, gjennom ordinær drift.

Den 25. juni sendte Finansdepartementet ut et høringsutkast hvor det ble foreslått at systemrisikobufferkravet blir gradvis økt fra dagens 3 prosent til 4,5 prosent i 2021. Forslaget vil medføre at krav til ren kjernekapital øker med ytterligere 0,5 prosentpoeng innen utgangen av 2019. Bankens målsetning om ren kjernekapitaldekning ved årets utgang har ikke hensyntatt forslaget til økt systemrisikobuffer, eller effekt av SMB-rabatt. Foreløpig beregning av SMB-rabatt er på 1,1 prosentpoeng. Effekten av SMB-rabatt i 2019 er beregnet til 0,4 prosentpoeng. Nettoeffekten for banken er begrenset til anslagsvis 0,1 prosentpoeng i 2019. Banken har avgitt høringsvar sammen med 92 andre sparebanker som følger standardmetoden. I høringsvaret pekes det på forhold som skulle tilsi at økningen i systemrisikobufferen burde differensieres for standardbankene.

Konsernet har en langsiktig ambisjon om en utlånsvekst i overkant av kredittveksten. Konsernet har et mål om en egenkapitalavkastning på 9 prosent.

Konsernet implementerte i 2018 standarden IFRS 9, som har hatt betydning for beregning av konsernets tapkostnad. Konsernet avsetter for forventede tap, og det forventes noe større svingninger i tapkostnader fremover. Basert på bankens sammensetning av utlånsporteføljen, konjunkturutviklingen og lokale markedsforhold, forventes det at tapene i Sparebanken Sør vil ligge på et lavt nivå for 2019.

Styrets beretning

Banken skal i tråd med vedtatt strategi ha høy oppmerksomhet på kostnader og langsiktig verdiskaping. Bankens investeringer i teknologi vil fortsette, og skal bidra til kostnadseffektiv drift, samt muliggjøre effektivisering av kontorstrukturen. Dette, sammen med god kvalitet i kredittarbeidet, vil bidra til fortsatt lønnsom vekst og utvikling for Sparebanken Sør.

Hendelser etter kvartalets utløp

Det har ikke vært registrert hendelser etter 30. september 2019 som påvirker kvartalsregnskapet.

Arendal, 6. november 2019

Stein A. Hannevik
styrets leder

Inger Johansen
nestleder

Tom Erik Jebsen

Erling Holm

Marit Kittilsen

Mette Ramfjord Harv

Jan Erling Tobiassen
ansattes representant

Gunnhild Tveiten Golid
ansattes representant

Geir Bergskaug
adm. direktør

MORBANK					Mill. kroner	KONSERN					
31.12	30.09.	30.09.	3. kvart.	3. kvart.		3. kvart.	3. kvart.	30.09.	30.09.	31.12	
2018	2018	2019	2018	2019	Noter	2019	2018	2 019	2018	2018	
1 291	1 031	1 116	457	406	Renteinntekter fra eiendeler vurdert til amortisert kost	3	861	692	2 393	2 051	2 778
1 012	666	842	121	297	Renteinntekter fra eiendeler vurdert til virkelig verdi	3	125	93	346	267	367
951	694	852	243	303	Rentekostnader	3	487	361	1 336	1 036	1 416
1 352	1 003	1 106	335	399	Netto renteinntekter	3	499	424	1 403	1 282	1 729
346	252	259	86	93	Provisjonsinntekter		106	97	294	282	380
62	45	41	18	13	Provisjonskostnader		13	19	41	46	62
283	207	218	68	80	Netto provisjonsinntekter		93	78	253	236	318
16	16	11	-	-	Utbytte		-	-	6	7	7
19	60	59	-6	32	Netto inntekter fra andre finansielle instrumenter		31	-3	49	44	-5
35	76	70	-6	32	Netto inntekter fra finansielle instrumenter		31	-3	55	51	2
13	17	43	-1	16	Inntekter fra eierinteresser i tilknyttede selskaper		16	-1	43	17	13
9	7	5	2	2	Andre driftsinntekter		1	-1	5	4	10
22	24	48	1	18	Sum andre inntekter		17	-2	48	21	23
1 692	1 310	1 442	398	529	Sum netto inntekter		640	497	1 759	1 590	2 072
415	294	324	98	111	Personalkostnader		130	115	395	355	499
29	20	26	7	8	Av- og nedskr. på varige driftsmidler og immat. eiendeler		9	6	26	20	30
338	242	249	76	82	Andre driftskostnader		87	79	264	255	355
782	556	599	181	201	Sum driftskostnader før tap		226	200	685	630	884
910	754	843	217	328	Driftsresultat før tap		414	297	1 074	960	1 188
-33	10	-16	5	-20	Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	4	-19	3	-14	8	-36
943	744	859	212	348	Resultat før skattekostnad	2	433	294	1 088	952	1 224
212	163	191	54	79	Skattekostnad		102	75	256	217	285
731	581	668	158	269	Resultat for perioden		331	219	832	735	939
					Minoritetsinteresser		0	1	0	1	1
731	581	668	158	269	Majoritetsinteresser		331	218	832	734	938
7,7	6,1	6,8	1,7	2,8	Resultat/utvannet resultat pr. egenkapitalbevis (i hele kroner)		3,5	2,4	8,6	7,9	10,1
					Utvidet resultatregnskap						
					Poster som vil bli omklassifisert til resultatet						
					Verdiendring basiswapper		-7	-1	-7	-14	-20
0	0	0	0	0	Verdiendring utlån med pant i bolig						
0	0	0	0	0	Skatteeffekt		2	0	2	-4	5
0	0	0	0	0	Sum utvidet resultat		-5	-1	-5	-18	-15
731	581	668	158	269	Sum totalresultat for perioden		326	218	827	718	924
					Minoritetsinteresser		0	1	0	1	1
					Majoritetsinteresser		326	217	827	717	923
7,7	6,1	6,8	1,7	2,8	Totalresultat/utvannet pr. egenkapitalbevis (i hele kroner)		3,4	2,3	8,6	7,7	9,9

Balanse

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN			
31.12.	30.09.	30.09.			30.09.	30.09.	31.12.
2018	2018	2019	EIENDELER	Noter	2019	2018	2018
1 287	518	742	Kontanter og fordringer på sentralbanker		742	518	1 288
3 010	5 141	3 500	Utlån til kredittinstitusjoner		111	1 541	119
64 263	66 333	66 779	Netto utlån til kunder	4,5,6,8,10	105 730	101 868	102 942
17 691	14 502	14 715	Obligasjoner og sertifikater	10	16 537	16 117	14 598
369	613	191	Aksjer	10	192	613	370
197	191	338	Finansielle derivater	10,11	881	288	619
1 858	1 856	1 858	Eierinteresser i konsernselskaper				
584	102	947	Eierinteresser i tilknyttede selskaper		947	102	584
22	28	33	Immaterielle eiendeler		33	28	22
387	396	445	Varige driftsmidler		475	421	413
90	117	96	Andre eiendeler		188	206	171
89 758	89 797	89 644	SUM EIENDELER	2,10	125 836	121 702	121 125
			GJELD OG EGENKAPITAL				
2 261	1 962	2 555	Gjeld til kredittinstitusjoner		1 641	1 902	1 918
56 546	56 473	58 734	Innskudd fra kunder	2,7,10	58 903	56 460	56 537
18 027	18 375	14 559	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	10,12	49 898	48 831	48 323
179	233	157	Finansielle derivater	10,11	157	392	179
223	220	175	Betalbar skatt		250	278	309
288	301	719	Annen gjeld		781	353	328
61	59	51	Avsetninger for forpliktelser		51	59	61
51	38	66	Utsatt skatt		39	12	21
1 604	1 749	1 605	Ansvarlig lånekapital	10,12	1 605	1 749	1 604
79 240	79 410	78 621	Sum gjeld		113 325	110 036	109 280
1 603	1 576	1 604	Eierandelskapital	13	1 604	1 576	1 603
1 075	1 075	1 075	Hybridkapital		1 075	1 075	1 075
7 840	7 736	8 344	Annen egenkapital		9 832	9 015	9 167
10 518	10 387	11 023	Sum egenkapital	9	12 511	11 666	11 845
89 758	89 797	89 644	SUM GJELD OG EGENKAPITAL	2,10	125 836	121 702	121 125

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN		
31.12.	30.09.	30.09.		30.09.	30.09.	31.12.
2018	2018	2019		2019	2018	2018
2 417	1 830	1 945	Renteinnbetalinger	2 748	2 476	3 258
-1 059	-836	-508	Renteutbetalinger	-992	-1 192	-1 518
348	268	251	Andre innbetalinger	202	287	380
-716	-526	-529	Driftsutbetalinger	-659	-599	-823
8	6	5	Inngått på konstaterte tap	5	8	8
-225	-178	-191	Betalt periodeskatt	-249	-249	-291
-27	-19	-22	Betalte gaver	-22	-19	-27
954	880	1 832	Endring innskudd fra kunder	2 010	880	958
2 286	196	2 505	Endring utlån til kunder	-2 772	-4 417	-5 464
506	-1 625	490	Endring utlån til kredittinstitusjoner	-8	-1 305	117
246	-12	411	Endring innskudd fra kredittinstitusjoner	-197	-52	-41
4 738	-16	6 189	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	66	-4 182	-3 443
15 353	9 610	10 099	Innbetaling vedr. verdipapirer	7 720	10 660	17 414
-20 473	-11 463	-13 084	Utbetaling vedr. verdipapirer	-9 641	-13 323	-18 568
6	5	0	Innbetaling vedr. salg av driftsmidler	0	13	11
-50	-28	-31	Utbetaling vedr. kjøp av driftsmidler	-31	-32	-51
-246	-45	-280	Utbetaling investering i datterselskaper og tilknyttede selskap	-280	-45	-246
-474	-516	-18	Endring andre eiendeler	-150	313	-3
-5 884	-2 437	-3 314	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 382	-2 414	-1 443
1 039	998	-117	Endring innskudd fra kredittinstitusjoner	-80	1 052	1 055
3 900	3 900	0	Innbetalinger obligasjonsgjeld	7 360	13 770	13 770
-3 656	-3 118	-3 432	Utbetalinger obligasjonsgjeld	-6 227	-8 571	-10 052
-150	-137	-140	Utbetaling utbytte og renter hybridkapital	-140	-138	-150
600	500	0	Emisjon ansvarlig lån	0	500	600
-400	-155	0	Innfridd ansvarlig lån	0	-155	-400
-43	-160	269	Endring annen gjeld	857	-487	208
1 290	1 828	-3 420	Netto kontantstrøm fra finansieringsvirksomhet	1 770	5 971	5 031
144	-625	-545	Netto endring likvider	-546	-625	145
1 143	1 143	1 287	Likviditetsbeholdning 01.01	1 288	1 143	1 143
1 287	518	742	Likviditetsbeholdning ved utgangen av perioden	742	518	1 288

Egenkapitaloppstilling

KONSERN	Egenkapital	Overkurs	Utjevning	Hybrid	Grunnfonds	Gave	Annem	Minoritets	
Mill. kroner	bevis	fond	fond	kapital	kapital	fond	egenkapital	interesser	SUM
Balanse 31.12.2017	783	451	341	1 075	7 165	61	1 230	2	11 108
Utdelt utbytte 2017							-94	-1	-95
Overgangsvirkning IFRS 9			1		4		-3		2
Resultat pr 30.09.2018				44			690	1	735
Betalte renter hybridkapital				-44					-44
Utvidet resultat							-9		-9
Disponert av gavefond						-31			-31
Balanse 30.09.2018	783	451	342	1 075	7 169	30	1 814	2	11 666
Resultat 1.10-31.12.2018			27	12	514	40	-388		205
Betalte renter hybridkapital				-12					-12
Emisjon hybridkapital									0
Utvidet resultat							-6		-6
Disponert av gavefond						-8			-8
Andre endringer							1	-1	0
Balanse 31.12.2018	783	451	369	1 075	7 683	62	1 421	1	11 845
Utdelt utbytte 2018							-94		-94
Resultat pr. 30.09.2019				46			786		832
Betalte renter hybridkapital				-46					-46
Utvidet resultat							-5		-5
Kjøp og salg av egne egenkapital-bevis	0		0		0				1
Disponert av gavefond						-22			-22
Balanse 30.09.2019	783	451	369	1 075	7 683	40	2 108	1	12 511
MORBANK									
Balanse 31.12.2017	783	451	341	1 075	7 165	61	94	0	9 970
Utdelt utbytte 2017							-94		-94
Overgangsvirkning IFRS 9			1		4				5
Resultat pr 30.09.2018				44			537	0	581
Betalte renter hybridkapital				-44					-44
Utvidet resultat									0
Disponert av gavefond						-31			-31
Balanse 30.09.2018	783	451	342	1 075	7 169	30	537	0	10 387
Resultat 1.10-31.12.2018			27	12	514	40	-443		150
Betalte renter hybridkapital				-12					-12
Emisjon hybridkapital									0
Utvidet resultat									0
Disponert av gavefond						-8			-8
Balanse 31.12.2018	783	451	369	1 075	7 683	62	94	0	10 518
Utdelt utbytte 2018							-94		-94
Resultat pr. 30.09.2019				46			621		668
Betalte renter hybridkapital				-46					-46
Utvidet resultat									0
Kjøp og salg av egne egenkapital-bevis	0		0		0				0
Disponert av gavefond						-22			-22
Balanse 30.09.2019	783	451	369	1 075	7 683	40	621	0	11 023

1. REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med Internasjonale Standarder for Finansiell rapportering, IFRS, herunder IAS 34.

Regnskapsprinsippene er de samme som ble lagt til grunn i årsregnskapet for 2018 dersom ikke annet er spesifisert.

Banken endret 01.01.2019 regnskapsprinsipp for leieavtaler, hvor IFRS 16 leieavtaler har erstattet IAS 17 leieavtaler. For utfyllende beskrivelser av regnskapsmessige effekter av overgangen til ny regnskapsstandard vises det til årsregnskapet for 2018 note 40.

Det er ikke øvrige nye standarder gjeldende for 2019 som har hatt vesentlig betydning for regnskapet.

Skattesats på 25 prosent er lagt til grunn ved utarbeidelse av kvartalsregnskapet.

2. SEGMENTRAPPORTERING

BANKVIRKSOMHET

30.09.2019

Rapportering pr. segment	Ufordelt			Sum		
Resultatregnskap (Mill. kroner)	PM	BM	og elimin.	bankvirksomhet	Sørmeglere	Totalt
Netto renteinntekter	794	557	53	1 403	0	1 403
Netto andre driftsinntekter	145	51	68	263	93	356
Driftskostnader	286	75	242	604	81	685
Driftsresultat før tap pr. segment	652	532	-121	1 063	11	1 074
Tap på utlån og garantier	-2	-41	29			-14
Resultat før skatt pr. segment	654	573	-150	1 077	11	1 088
Netto utlån til kunder	70 923	34 882	-75	105 730		105 730
Andre eiendeler			20 025	20 025	81	20 106
Sum eiendeler pr. segment	70 923	34 882	19 950	125 755	81	125 836
Innskudd fra og gjeld til kunder	30 240	23 195	5 467	58 903		58 903
Mellomregn./annen gjeld	40 682	11 687	1 972	54 341	81	54 422
Sum gjeld pr. segment	70 923	34 882	7 439	113 244	81	113 325
Egenkapital			12 511	12 511		12 511
Sum gjeld og egenkapital pr. segment	70 923	34 882	19 950	125 755	81	125 836

BANKVIRKSOMHET

30.09.2018

Rapportering pr. segment	Ufordelt			Sum		
Resultatregnskap (Mill. kroner)	PM	BM	og elimin.	bankvirksomhet	Sørmeglere	Totalt
Netto renteinntekter	742	512	28	1 282	0	1 282
Netto andre driftsinntekter	145	52	30	227	82	308
Driftskostnader	281	72	203	556	74	630
Driftsresultat før tap pr. segment	606	492	-145	952	8	960
Tap på utlån og garantier	1	13	-6	8		8
Resultat før skatt pr. segment	605	479	-139	944	8	952
Netto utlån til kunder	67 450	34 349	69	101 868		101 868
Andre eiendeler			19 754	19 754	80	19 834
Sum eiendeler pr. segment	67 450	34 349	19 823	121 622	80	121 702
Innskudd fra og gjeld til kunder	28 833	21 894	5 733	56 460		56 460
Mellomregn./annen gjeld	38 617	12 455	2 424	53 496	80	53 576
Sum gjeld pr. segment	67 450	34 349	8 157	109 956	80	110 036
Egenkapital			11 666	11 666		11 666
Sum gjeld og egenkapital pr. segment	67 450	34 349	19 823	121 622	80	121 702

3. RENTEINTEKTER OG RENTEKOSTNADER

MORBANK			Renteinntekter	KONSERN		
31.12. 2018	30.09. 2018	30.09. 2019	Mill. kroner	30.09. 2019	30.09. 2018	31.12. 2018
			Renter fra finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost:			
75	55	67	Renter av fordringer på kredittinstitusjoner	16	7	10
1 217	977	1 048	Renter av utlån til kunder	2 378	2 045	2 768
1 291	1 031	1 116	Sum renter fra finansielle instrumenter vurder til amortisert kost	2 393	2 051	2 778
			Renter fra finansielle instrumenter utpekt til virkelig verdi over resultat:			
150	109	121	Renter av utlån til kunder (fastrenteutlån)	121	109	150
198	140	220	Renter av sertifikater og obligasjoner	225	157	217
348	249	340	Sum renter fra fin. instr. vurder til virkelig verdi over resultat	346	267	367
			Renter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat			
664	417	501	Renter av utlån til kunder (lån med pant i bolig)			
664	417	501	Sum renter fra fin. instr. til virkelig verdi over utvidet resultat			
2 303	1 697	1 957	Sum renteinntekter	2 739	2 318	3 145

MORBANK			Rentekostnader	KONSERN		
31.12. 2018	30.09. 2018	30.09. 2019	Mill. kroner	30.09. 2019	30.09. 2018	31.12. 2018
			Rentekostnader fra finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost:			
19	11	27	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	26	11	19
547	403	500	Renter på innskudd til kunder	500	403	543
305	222	254	Renter på utstedte verdipapirer	735	564	774
41	29	35	Renter på ansvarlig lånekapital	35	29	41
39	29	36	Avgift Bankens Sikringsfond og andre rentekostnader	39	30	39
951	694	852	Sum renterkostnader fra fin.instr. vurder til amortisert kost	1 336	1 036	1 416
951	694	852	Sum rentekostnader	1 336	1 036	1 416

4. TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER OG UBENYTTETE KREDITTER

Avsetning for tap og periodens tapskostnad er beregnet ihht IFRS 9 og er basert på forventet kreditttap (ECL) ved bruk av 3-trinns metode som er beskrevet i note 7 i årsregnskapet for 2018.

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN		
31.12.18	30.09.18	30.09.19	Periodens tapskostnad	30.09.19	30.09.18	31.12.18
-3	-3	-3	Periodens endring i nedskrivninger trinn 1	-3	-3	-3
-3	19	27	+ Periodens endring i nedskrivninger trinn 2	28	17	-7
-44	-37	-81	+ Periodens endring i nedskrivninger trinn 3	-81	-40	-43
22	53	36	+ Periodens konst. tap	36	53	22
4	-18	10	+ Inntektsført som renter	10	-12	4
8	3	5	- Periodens inngang på tidligere konstatert tap	5	6	8
-1	0	0	+ endring i nedskrivninger på garantier	0	0	-1
-33	10	-16	= Periodens tapskostnad	-14	8	-36

KONSERN

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	
	Forventet tap	Forventet tap	Forventet tap	
	over 12 måneder	over levetiden	over levetiden	
	til instrumentet	til instrumentet	til instrumentet	Totalt
MILLIONER KRONER				
Tapsavsetning pr 1.1.2019	45	94	335	473
Overføringer				
Overført til trinn 1	21	-19	-2	0
Overført til trinn 2	-3	88	-85	0
Overført til trinn 3	0	-2	3	0
Tap på nye utlån	15	33	12	60
Tap på fraregnet utlån *	-12	-21	-47	-81
Tap på gamle lån og andre endringer	-23	-51	35	-39
Tapsavsetning pr 30.09.2019	42	121	250	413
Avsetning tap på utlån	32	104	246	382
Avsetning tap på garantier og ubenyttede kreditter	10	17	4	31
Sum tapsavsetning	42	121	250	413

* Tap på fraregnet utlån knytter seg til tap på lån som er innfridd.

I tabellen inngår også nedskrivninger på utenom balanseposter (ubenyttet kreditter og garantier). Disse er presentert som annen gjeld i balansen.

MORBANK

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	
	Forventet tap	Forventet tap	Forventet tap	
	over 12 måneder	over levetiden	over levetiden	
	til instrumentet	til instrumentet	til instrumentet	Totalt
MILLIONER KRONER				
Tapsavsetning pr 1.1.2019	44	91	330	466
Overføringer				
Overført til trinn 1	19	-17	-2	0
Overført til trinn 2	-3	88	-85	0
Overført til trinn 3	0	-2	3	0
Tap på nye utlån	14	32	12	57
Tap på fraregnet utlån*	-12	-20	-47	-79
Tap på gamle lån og andre endringer	-23	-55	39	-39
Tapsavsetning pr 30.09.2019	39	116	250	405
Avsetning tap på utlån	29	99	246	374
Avsetning tap på garantier og ubenyttede kreditter	10	17	4	31
Sum tapsavsetning	39	116	250	405

* Tap på fraregnet utlån knytter seg til tap på lån som er innfridd eller overført mellom bank og kredittforetak.

I tabellen inngår også nedskrivninger på utenom balanseposter (ubenyttet kreditter og garantier). Disse er presentert som annen gjeld i balansen.

5. MISLIGHOLDTE ENGASJEMENTER

Alle engasjementer i trinn 3 er definert som misligholdte. Engasjementer hvor en del av engasjementet har vært overtrukket eller hatt restanse over kr. 1.000 i mer enn 90 dager er presentert på egen linje.

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN		
31.12.18	30.09.18	30.09.19		30.09.19	30.09.18	31.12.18
213	285	284	Brutto misligholdte engasjement > 90 dager	295	285	213
783	769	741	Øvrige misligholdte engasjementer	753	790	797
996	1 054	1 025	Sum misligholdte engasjementer (trinn 3)	1 048	1 075	1 010
330	367	250	Trinn 3 nedskrivninger	250	372	335
666	687	775	Netto misligholdte engasjementer	798	703	675
33,1 %	34,8 %	24,4 %	Avsetningsgrad misligholdte engasjementer	23,9 %	34,6 %	33,2 %
0,33 %	0,43 %	0,42 %	Brutto misligholdte > 90 dager i % av brutto utlån	0,28 %	0,28 %	0,21 %

6. NEDSKRIVNINGER FORDELT PÅ SEKTOR, NÆRING OG TRINN

Tap fordelt på sektorer og næringer.

MORBANK				Mill. kroner		KONSERN			
Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Sum tap pr 30.09.19		Sum tap pr 30.09.19	Trinn 3	Trinn 2	Trinn 1	
3	10	37	50	Personkunder	62	39	18	5	
0	0	0	0	Offentlig	0	0	0	0	
1	1	1	3	Primærnæring	3	1	1	1	
2	4	12	19	Industri	19	13	4	2	
11	21	62	94	Utvikling av eiendom	85	54	20	11	
1	3	15	19	Oppføring av bygninger	19	15	3	1	
16	64	73	153	Eiendomsdrift	155	76	63	16	
0	0	24	25	Transport	26	25	0	0	
1	5	15	20	Varehandel	21	15	5	1	
0	1	0	1	Hotell og restaurant	1	0	1	0	
0	1	0	1	Borettslag	1	0	1	0	
1	3	9	13	Forretningsmessig tjenesteyting	13	9	3	1	
2	2	3	7	Sosial tjenesteyting	8	3	2	2	
39	116	250	405	Sum tapsavsetninger på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	413	250	121	42	
29	99	246	374	Tapsavsetninger på utlån	382	246	104	32	
10	17	4	31	Tapsavsetninger på ubenyttede kreditter og garantier	31	4	17	10	
39	116	250	405	Sum tapsavsetninger	413	250	121	42	

Presentasjonen av næringer baserer seg på offentlige næringskoder og er gruppert slik konsernet rapporterer disse internt.

Beregnet tap pr 30.09.2019 basert på de ulike trinnene i tapsmodellen.

Millioner kroner

Konsern	Trinn	Engasjementbeløp	I %	Beregnet tap	I %
Bedriftsmarked	1	34 161	28,9 %	36	8,8 %
	2	6 919	5,9 %	105	25,5 %
	3	798	0,7 %	213	51,6 %
Næringskunder totalt		41 877	35,4 %	355	85,9 %
Personmarked	1	70 871	60,0 %	6	1,4 %
	2	5 183	4,4 %	16	3,8 %
	3	250	0,2 %	37	9,0 %
Personkunder totalt		76 304	64,6 %	58	14,1 %
Sum		118 181	100,0 %	413	100,0 %

Millioner kroner

Morbank	Trinn	Engasjementbeløp	I %	Beregnet tap	I %
Bedriftsmarked	1	34 154	44,8 %	36	8,8 %
	2	6 919	9,1 %	106	26,1 %
	3	798	1,0 %	213	52,7 %
Bedriftsmarked totalt		41 871	55,0 %	355	87,6 %
Personmarked	1	30 722	40,3 %	3	0,8 %
	2	3 339	4,4 %	10	2,6 %
	3	227	0,3 %	37	9,1 %
Personmarked totalt		34 289	45,0 %	50	12,4 %
Sum		76 160	100,0 %	405	100,0 %

7. INNSKUDD FRA KUNDER FORDELT PÅ SEKTORER OG NÆRINGER

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN		
31.12.18	30.09.18	30.09.19		30.09.19	30.09.18	31.12.18
26 797	26 846	27 936	Personkunder	28 032	26 847	26 798
10 072	10 267	11 041	Offentlig	11 079	10 267	10 073
442	449	561	Primærnæring	563	449	442
1 672	1 484	1 546	Industri	1 551	1 484	1 672
519	543	596	Utvikling av eiendom	566	527	507
978	863	1 018	Oppføring av bygninger	1 022	863	978
2 892	3 235	3 137	Eiendomsdrift	3 148	3 235	2 892
598	408	571	Transport	573	408	598
1 005	1 020	939	Varehandel	943	1 020	1 005
147	164	163	Hotell og restaurant	164	164	147
207	216	236	Borettslag	237	216	207
5 176	4 482	4 861	Forretningsmessig tjenesteyting	4 877	4 482	5 176
6 026	6 196	5 757	Sosial tjenesteyting	5 776	6 196	6 026
16	302	372	Påløpte renter	372	302	16
56 546	56 473	58 734	Sum innskudd fra kunder	58 903	56 460	56 537

Presentasjonen av næringer baserer seg på offentlige næringskoder og er gruppert slik konsernet rapporterer disse internt.

8. UTLÅN FORDELT PÅ SEKTORER OG NÆRINGER

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN		
31.12.18	30.09.18	30.09.19		30.09.19	30.09.18	31.12.18
28 575	31 045	31 039	Personkunder	69 977	66 578	67 282
550	427	531	Offentlig	531	428	551
947	915	1 124	Primærnæring	1 129	915	948
971	909	790	Industri	790	909	972
4 756	4 496	4 477	Utvikling av eiendom	4 427	4 449	4 663
1 516	1 537	1 500	Oppføring av bygninger	1 501	1 538	1 518
18 019	18 192	17 661	Eiendomsdrift	17 673	18 202	18 039
668	673	675	Transport	675	673	669
1 051	1 111	1 106	Varehandel	1 107	1 112	1 052
301	298	273	Hotell og restaurant	273	298	301
1 095	1 131	1 236	Borettslag	1 237	1 131	1 096
1 150	1 088	1 362	Forretningsmessig tjenesteyting	1 363	1 096	1 151
4 978	4 868	5 217	Sosial tjenesteyting	5 223	4 871	4 983
135	145	162	Opptjente renter	205	178	173
64 713	66 836	67 153	Sum brutto utlån	106 112	102 379	103 400
450	503	374	Nedskrivninger på utlån	382	511	458
64 263	66 333	66 779	Sum netto utlån	105 730	101 868	102 942

* Nedskrivninger knytter seg kun til utlån og omfatter ikke nedskrivninger på ubenyttede kreditter og garantier. Nedskrivninger er her ikke sammenlignbart med øvrige tapsnoter.

Presentasjonen av næringer baserer seg på offentlige næringskoder og er gruppert slik konsernet rapporterer disse internt.

9. ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALDEKNING

MORBANK			Mill. kroner	KONSERN		
31.12.18	30.09.18	30.09.19		30.09.19	30.09.18	31.12.18
10 518	10 387	11 023	Sum balanseført egenkapital	12 511	11 666	11 845
Kjernekapital						
-1 075	-1 075	-1 075	Egenkapital som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-1 075	-1 075	-1 075
-189	-148	-166	Del av resultat som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-166	-148	-189
-22	-28	-33	Fradrag for immaterielle eiendeler og utsatt skattefordel	-33	-28	-22
-24	-21	-21	Fradrag for forsvarlig verdsettelse (AVA)	-23	-23	-21
			Forholdsmessig andel ren kjernekapital fra Brage Finans AS	356	172	184
			Fradrag for interne eliminerings Brage Finans AS	-369	-187	-187
-37	-49	-103	Andre fradrag	-61	-53	-21
9 171	9 066	9 625	Sum ren kjernekapital	11 140	10 324	10 514
Annen kjernekapital						
1 075	1 075	1 075	Hybridkapital	1 075	1 075	1 075
			Forholdsmessig andel kjernekapital Brage Finans AS	37	15	15
0	0	0	Fradrag i annen kjernekapital	0		0
10 246	10 141	10 700	Sum kjernekapital	12 252	11 414	11 604
Tilleggskapital utover kjernekapital						
1 604	1 749	1 604	Ansvarlig lånekapital	1 604	1 749	1 604
			Forholdsmessig tilleggskapital Brage Finans AS	49	26	27
-99	0	-100	Fradrag i tilleggskapitalen	-100	0	-99
1 505	1 749	1 504	Sum tilleggskapital	1 553	1 775	1 532
11 751	11 890	12 204	Netto ansvarlig kapital	13 805	13 189	13 135
Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II beregnet etter standardmetoden:						
3	3	2	Engasjement med lokale og regionale myndigheter	2	3	3
51	81	57	Engasjement med institusjoner	23	30	20
148	159	238	Engasjement med foretak	242	161	150
452	455	452	Engasjement med massemarked	534	455	537
3 104	3 175	3 149	Engasjement med pantesikkerhet i eiendom	4 273	4 304	4 213
76	44	93	Engasjement som er forfalt	97	42	80
2	2	2	Engasjement som er høyrisiko	2	2	2
403	326	377	Engasjement i obligasjoner med fortrinnsrett	98	91	86
299	220	331	Engasjement i egenkapitalposisjoner	183	72	151
49	49	40	Engasjement øvrig	40	53	62
4 587	4 514	4 741	Kapitalkrav for kreditt- og motpartsrisiko	5 494	5 213	5 304
1	1	1	Kapitalkrav for posisjons-, valuta- og varerisiko	1	1	1
240	240	259	Kapitalkrav for operasjonell risiko	313	298	298
0	3	1	CVA tillegg	1	3	0
0	0	0	Fradrag i kapitalkravet	0	0	0
4 828	4 758	5 002	Sum minimumskrav til ansvarlig kapital	5 809	5 515	5 603
60 354	59 472	62 514	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag)	72 604	68 930	70 036
			Forholdsmessig andel av beregningsgrunnlag Brage Finans AS	2 164	1 212	1 336
			Fradrag for interne eliminerings Brage Finans AS	-993	-484	-484
			Risikovektet balanse etter konsolidering	73 775	69 658	70 888
15,2 %	15,2 %	15,4 %	Ren kjernekapitaldekning i %	15,1 %	14,8 %	14,8 %
17,0 %	17,1 %	17,1 %	Kjernekapitaldekning i %	16,6 %	16,4 %	16,4 %
19,5 %	20,0 %	19,5 %	Kapitaldekning i %	18,7 %	18,9 %	18,5 %
7,9 %	8,2 %	8,3 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)	9,1 %	9,0 %	9,1 %

10. VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Klassifisering av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter er klassifisert i ulike nivåer.

Nivå 1:

Omfatter finansielle eiendeler og forpliktelser verdsatt ved bruk av ukorrigerede observerbare markedsverdier. Dette omfatter noterte aksjer, derivater som handles på aktive markedsplasser, øvrige verdipapirer med noterte markedsverdier.

Nivå 2:

Instrumenter verdsatt basert på verdsettelsesteknikker hvor alle forutsetninger (all input) er basert direkte eller indirekte på observerbare markedsdata. Verdier her kan hentes fra eksterne markedsaktører eller avstemmes mot eksterne markedsaktører som tilbyr slike tjenester.

Nivå 3:

Instrumenter er basert på verdsettelsesteknikker hvor minst en vesentlig forutsetning ikke kan støttes basert på observerbare markedsverdier. I denne kategorien inngår investeringer i unoterte selskaper og fastrenteutlån hvor det ikke foreligger nødvendig markedsinformasjon.

For ytterligere beskrivelse henvises det til note 22 virkelig verdi av finansielle instrumenter i årsregnskapet for 2018.

MORBANK				Mill. kroner	KONSERN			
Innregnet verdi	Virkelig verdi			30.09.2019	Innregnet verdi	Virkelig verdi		
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3			Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Eiendeler innregnet til amortisert kost								
742		742		Kontanter og fordringer på sentralbanker	742		742	
3 500		3 500		Utlån til kredittinstitusjoner	111		111	
38 209			38 209	Netto utlån til kunder (flytende rente)	100 151			100 151
Eiendeler innregnet til virkelig verdi								
5 579			5 579	Netto utlån til kunder (fast rente)	5 579			5 579
22 990			22 990	Netto utlån til kunder (boliglån)				
14 715		14 715		Obligasjoner og sertifikater	16 537		16 537	
191	5		186	Aksjer	192	5		187
338		338		Finansielle derivater	881		881	
86 265	5	19 295	66 965	Sum finansielle eiendeler	124 193	5	18 271	105 917
Gjeld innregnet til amortisert kost								
2 555		2 555		Gjeld til kredittinstitusjoner	1 641		1 641	
58 734			58 734	Innskudd fra kunder	58 903			58 903
14 559		14 569		Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	49 898		49 969	
1 605		1 612		Ansvarlig lånekapital	1 605		1 612	
Gjeld innregnet til virkelig verdi								
157		157		Finansielle derivater	157		157	
77 610	0	18 893	58 734	Sum finansiell gjeld	112 204	0	53 379	58 903

MORBANK				Mill. kroner	KONSERN			
Innregnet verdi	Virkelig verdi			31.12.2018	Innregnet verdi	Virkelig verdi		
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3			Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Eiendeler innregnet til amortisert kost								
1 287		1 287		Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 288		1 288	
3 010		3 010		Utlån til kredittinstitusjoner	119		119	
37 656			37 656	Netto utlån til kunder (flytende rente)	97 228			97 228
Eiendeler innregnet til virkelig verdi								
5 714			5 714	Netto utlån til kunder (fast rente)	5 714			5 714
20 893			20 893	Netto utlån til kunder (boliglån)				
17 691		17 691		Obligasjoner og sertifikater	14 598		14 598	
369	5		364	Aksjer	370	5		365
197		197		Finansielle derivater	619		619	
86 817	5	22 185	64 627	Sum finansielle eiendeler	119 936	5	16 624	103 307
Gjeld innregnet til amortisert kost								
2 261		2 261		Gjeld til kredittinstitusjoner	1 918		1 918	
56 546			56 546	Innskudd fra kunder	56 537			56 537
18 027		18 081		Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	48 323		48 443	
1 604		1 601		Ansvarlig lånekapital	1 604		1 601	
Gjeld innregnet til virkelig verdi								
179		179		Finansielle derivater	179		179	
78 617	0	22 122	56 546	Sum finansiell gjeld	108 561	0	52 141	56 537

MORBANK				Mill. kroner	KONSERN			
Innregnet verdi	Virkelig verdi			30.09.2018	Innregnet verdi	Virkelig verdi		
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3			Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Eiendeler innregnet til amortisert kost								
518		518		Kontanter og fordringer på sentralbanker	518		518	
5 141		5 141		Utlån til kredittinstitusjoner	1 541		1 541	
34 950			34 950	Netto utlån til kunder (flytende rente)	96 086			96 086
Eiendeler innregnet til virkelig verdi								
5 782			5 782	Netto utlån til kunder (fast rente)	5 782			5 782
25 601			25 601	Netto utlån til kunder (boliglån)				
14 502		14 502		Obligasjoner og sertifikater	16 117		16 117	
613	5		608	Aksjer	613	5		608
191		191		Finansielle derivater	288		288	
87 298	5	20 352	66 941	Sum finansielle eiendeler	120 945	5	18 464	102 476
Gjeld innregnet til amortisert kost								
1 962		1 962		Gjeld til kredittinstitusjoner	1 902		1 902	
56 473			56 473	Innskudd fra kunder	56 460			56 460
18 375		18 479		Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	48 831		49 047	
1 749		1 756		Ansvarlig lånekapital	1 749		1 756	
Gjeld innregnet til virkelig verdi								
233		233		Finansielle derivater	392		392	
78 792	0	22 430	56 473	Sum finansiell gjeld	109 334	0	53 097	56 460

Bevegelse kategori 3

KONSERN

Mill. kroner	Utlån og fordringer på kunder	Herav kredittrisiko	Aksjer
Innregnet verdi 01.01.2018	6 316	-2	567
Tilgang 1.-3. kvartal	966		36
Herav overført fra nivå 1 eller 2	0		
Verdiendringer ført i perioden	9	28	51
Avgang 1.-3. kvartal	-1 509		-6
Reklassifisert som tilknyttet selskap (TS)			-40
Innregnet verdi 30.09.2018	5 782	26	608
Tilgang 4. kvartal	368		30
Herav overført fra nivå 1 eller 2	0		
Verdiendringer ført i perioden	-78	-27	-6
Avgang 4. kvartal	-358		-7
Reklassifisert som tilknyttet selskap (TS)			-260
Innregnet verdi 31.12.2018	5 714	-1	365
Tilgang 1.-3. kvartal	664		114
Herav overført fra nivå 1 eller 2	0		
Verdiendringer ført i perioden	15	14	6
Avgang 1.-3. kvartal	-813		
Reklassifisert som tilknyttet selskap (TS)			-298
Innregnet verdi 30.09.2019	5 579	13	187

MORBANK

Mill. kroner	Utlån og fordringer på kunder	Herav kredittrisiko	Aksjer
Innregnet verdi 01.01.2018	6 316	-2	567
Reklassifisering boliglån til virkelig verdi	25 002		
Tilgang 1.-3. kvartal	966		36
Herav overført fra nivå 1 eller 2	0		
Verdiendringer ført i perioden	9	28	51
Avgang 1.-3. kvartal	-1 509		-6
Reklassifisert som tilknyttet selskap (TS)			-40
Innregnet verdi 30.09.2018	30 784	26	608
Tilgang 4. kvartal	368		30
Herav overført fra nivå 1 eller 2	0		
Verdiendringer ført i perioden	-78	-27	-7
Avgang 4. kvartal	-4 467		-7
Reklassifisert som tilknyttet selskap (TS)			-260
Innregnet verdi 31.12.2018	26 607	-1	364
Tilgang 1.-3. kvartal	2 761		114
Herav overført fra nivå 1 eller 2	0		
Verdiendringer ført i perioden	15	14	6
Avgang 1.-3. kvartal	-813		
Reklassifisert som tilknyttet selskap (TS)			-298
Innregnet verdi 30.09.2019	28 570	13	186

Sensitivitetsanalyse

Verdiendringer som følge av endring av kredittspread på 10 basispunkter.

KONSERN / MORBANK

Mill. kroner	30.09.2019	30.09.2018	31.12.2018
Utlån til kunder	17	18	18
- herav lån til bedriftsmarked (BM)	3	4	4
- herav lån til personmarked (PM)	14	14	14

11. MOTREGNING

KONSERN

Mill. kroner	30.09.2019	30.09.2019 (1) nettopresentert	30.09.2018	30.09.2018 (1) nettopresentert	31.12.2018	31.12.2018 (1) nettopresentert
Eiendeler						
Finansielle derivater	881	727	288	151	619	447
Gjeld						
Finansielle derivater	157	2	392	255	179	7

MORBANK

Mill. kroner	30.09.2019	30.09.2019 (1) nettopresentert	30.09.2018	30.09.2018 (1) nettopresentert	31.12.2018	31.12.2018 (1) nettopresentert
Eiendeler						
Finansielle derivater	338	373	191	49	197	118
Gjeld						
Finansielle derivater	157	193	233	91	179	101

(1) Viser eiendeler og forpliktelser dersom banken og konsernet hadde nettoført sine finansielle derivater mot hver enkelt motpart.

Banken og konsernets motregningsrett følger alminnelig norsk lov. Banken og Sparebanken Sør Boligkreditt AS har gjennom ISDA avtaler adgang til å motregne annet mellomværende dersom visse hendelser inntreffer. Beløpene er ikke motregnet i balansen fordi transaksjonene som regel ikke gjøres opp på nettogrunnlag.

12. OBLIGASJONGJELD OG ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Verdipapirgjeld - konsern

Mill. kroner	30.09.2019	30.09.2018	31.12.2018
Obligasjoner, nominell verdi	49 191	48 661	47 969
Verdireguleringer	550	23	170
Påløpte renter	156	147	184
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	49 898	48 831	48 323

Endring i verdipapirgjeld - konsern

Mill. kroner	31.12.2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Andre endringer i perioden	30.09.2019
Obligasjoner, nominell verdi	47 969	7 360	-6 245	107	49 191
Verdireguleringer	170			380	550
Påløpte renter	184			-28	156
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	48 323	7 360	-6 245	460	49 898

Verdipapirgjeld - morbank

Mill. kroner	30.09.2019	30.09.2018	31.12.2018
Obligasjoner, nominell verdi	14 476	18 310	17 904
Verdireguleringer	1	-25	13
Påløpte renter	82	90	110
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	14 559	18 375	18 027

Endring i verdipapirgjeld - morbank

Mill. kroner	31.12.2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Andre endringer i perioden	30.09.2019
Obligasjoner, nominell verdi	17 904	0	-3 428	0	14 476
Verdireguleringer	13			-12	1
Påløpte renter	110			-27	82
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	18 027	0	-3 428	-39	14 559

Endring i ansvarlig lånekapital - morbank og konsern

Mill. kroner	31.12.2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Andre endringer i perioden	30.09.2019
Ansvarlig lån	1 600	0	0		1 600
Påløpt rente	4			1	5
Sum ansvarlig lånekapital	1 604	0	0	1	1 605

13. EGENKAPITALBEVISEIERE

De 20 største egenkapitalbeviserne pr. 30.09.2019

NAVN	ANTALL	ANDEL AV	NAVN	ANTALL	ANDEL AV
	EKB	EKB-KAP. %		EKB	EKB-KAP. %
1. Sparebankstiftelsen Sparebanken Sør	7 988 679	51,00	11. Catilina Invest AS	114 558	0,73
2. EIKA utbytte VPF c/o Eika kapitalforv.	635 537	4,06	12. Svenska Handelsbanken AB	100 000	0,64
3. Arendal Kom. pensjonskasse	450 000	2,87	13. Ottersland AS	100 000	0,64
4. Pareto AS	417 309	2,66	14. MP Pensjon PK	85 523	0,55
5. Glastad Invest AS	368 765	2,35	15. Artel AS	82 131	0,52
6. Bergen Kom. Pensjonskasse	340 000	2,17	16. Profond AS	77 115	0,49
7. Otterlei Group AS	278 200	1,78	17. Apriori Holding AS	72 575	0,46
8. Wenaasgruppen AS	186 000	1,19	18. Varodd AS	70 520	0,45
9. Gumpen Bileiendom AS	174 209	1,11	19. Birkenes Sparebank	66 000	0,42
10. Allumgården AS	151 092	0,96	20. Brøvig Holding AS	65 639	0,42
Totalt - 10 største eierne	10 989 791	70,16	Totalt - 20 største eierne	11 823 852	75,48

Eierbrøken pr. 01.01.2019 var 17,2 prosent. Hybridkapitalen som er klassifisert som egenkapital er holdt utenfor ved beregning av eierbrøk.

Eierandelskapitalen utgjorde 783 197 200 kroner, fordelt på 15 663 944 egenkapitalbevis, pålydende 50 kroner. Sparebanken Sør eide ingen egne egenkapitalbevis pr. 30.09.2019.

Risiko og Kapitalstyring

Risikostyringen sikrer at konsernets risikoeksponering til enhver tid er kjent og bidrar til at konsernet når strategiske mål, samt at lover, forskrifter og krav fra myndigheter etterleves. Det er fastsatt styringsmål for konsernets samlede risikonivå, og konkrete styringsmål innenfor de enkelte risikoområdene. Det er etablert systemer for måling, styring og kontroll av risiko. Kapitalstyringen skal sikre at konsernet har en god kjernekapitaldekning, finansiell stabilitet og en tilfredsstillende avkastning i forhold til risikoprofil. Konsernets kapitaldekning og risikoeksponering følges opp gjennom periodiske rapporter.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som faren for tap som følge av at kunder eller motparter ikke kan overholde forpliktelser. En av de vesentligste risikofaktorene knyttet til Sparebanken Sørs virksomhet er kredittrisiko. Bankens fremtidige tapsutvikling vil også påvirkes av den generelle konjunkturutvikling, og et av de viktigste områdene for bankens risikostyring er dermed knyttet til kredittgivning og prosesser rundt dette.

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets strategi- og policydokumenter, kredittrutiner, kredittprosesser, scoring- modeller og bevilgningsfullmakter.

Markedsrisiko

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig som følge av konsernets usikrede transaksjoner i rente-, valuta- og egenkapitalmarkedene, og kan inndeles i renterisiko, valutarisiko, aksjerisiko og spreadrisiko. Risikoen er knyttet til resultatvariasjoner som følge av endringer i rentenivå, markedspriser og/eller kurser. Det er styrevedtatte retningslinjer og rammer for styring av markedsrisiko.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko knyttet til Sparebanken Sørs evne til å finansiere utlånsvekst og innfri låneforpliktelser til markedsbetingelser. Likviditetsrisiko omfatter også risikoen for at finansielle markeder som konsernet ønsker å benytte ikke fungerer. Retningslinjer og rammer for styring av likviditetsrisiko er fastsatt av styret.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er den risikoen banken har som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller misligheter, eller eksterne hendelser. Eksempler på operasjonelle risikoforhold kan være uønskede handlinger og hendelser som bl.a. svikt i IT-systemer, hvitvasking, korrupsjon, underslag, innsidehandel, bedrageri, ran, trusler mot ansatte, fullmaktsbrudd og brudd på vedtatte rutiner m.m.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risiko for uventede inntektssvingninger fra andre forhold enn kredittrisiko, likviditetsrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Dette kan bl.a. oppstå som følge av at myndighetene innfører endring i reguleringer, eller ved gjennomføring av finans- eller pengepolitiske tiltak, herunder endringer i skatte-, avgifts- og valutalovgivningen, som vil kunne påvirke virksomheten negativt.

Det er en forutsetning for Sparebanken Sør at risiko skal være undergitt en aktiv og tilfredsstillende styring, basert på styrevedtatte målsettinger og rammer for risikoeksponering og risikotoleranse.

Resultat (Mill. kroner)	3. kvartal 2019	2. kvartal 2019	1. kvartal 2019	4. kvartal 2018	3. kvartal 2018
Netto renteinntekter	499	467	438	447	424
Netto provisjonsinntekter	93	86	74	82	78
Netto inntekter fra finansielle instrumenter	31	5	20	-49	-3
Sum andre driftsinntekter	17	25	5	3	-2
Sum netto inntekter	640	583	537	483	497
Sum driftskostnader før tap	226	231	229	255	200
Driftsresultat før tap	414	352	308	228	297
Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	-19	2	3	-44	3
Resultat før skattekostnad	433	350	305	272	294
Skattekostnad	102	83	71	68	75
Resultat for perioden	331	267	234	204	219

Resultat i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Netto renteinntekter	1,57 %	1,52 %	1,46 %	1,46 %	1,40 %
Netto provisjonsinntekter	0,29 %	0,28 %	0,25 %	0,27 %	0,26 %
Netto inntekter fra finansielle instrumenter	0,10 %	0,02 %	0,07 %	-0,16 %	-0,01 %
Andre driftsinntekter	0,05 %	0,08 %	0,02 %	0,01 %	-0,01 %
Sum netto inntekter	2,01 %	1,90 %	1,79 %	1,58 %	1,64 %
Sum driftskostnader før tap	0,71 %	0,75 %	0,76 %	0,83 %	0,66 %
Driftsresultat før tap	1,30 %	1,15 %	1,03 %	0,74 %	0,98 %
Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	-0,06 %	0,01 %	0,01 %	-0,14 %	0,01 %
Resultat før skattekostnad	1,36 %	1,14 %	1,02 %	0,89 %	0,97 %
Skattekostnad	0,32 %	0,27 %	0,24 %	0,22 %	0,25 %
Resultat for perioden	1,04 %	0,87 %	0,78 %	0,67 %	0,72 %

Nøkkeltall resultat

Egenkapitalavkastning etter skatt (justert for hybridkapital)	11,2 %	9,0 %	8,3 %	7,2 %	7,8 %
Kostnader i % av inntekter	35,3 %	39,6 %	42,6 %	52,8 %	40,2 %
Kostnader i % av inntekter, ekskl. netto innt. fra finans. instr.	37,1 %	40,0 %	44,2 %	48,0 %	40,0 %

Nøkkeltall balanse

Forvaltningskapital	125 836	125 697	123 873	121 125	121 702
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	126 200	124 400	123 400	121 400	120 100
Netto utlån til kunder	105 730	104 964	102 957	102 942	101 868
Utlånsvekst i % siste 12 mnd.	3,8 %	4,4 %	4,3 %	5,6 %	6,1 %
Innskudd fra kunder	58 903	59 946	57 568	56 537	56 460
Innskuddsvekst i % siste 12 mnd.	4,3 %	4,7 %	4,9 %	1,7 %	3,4 %
Innskudd i % av netto utlån	55,7 %	57,1 %	55,9 %	54,9 %	55,4 %
Egenkapital (inkl. hybridkapital)	12 511	12 200	11 952	11 845	11 666
Tap i prosent av netto utlån, annualisert	-0,07 %	0,01 %	0,01 %	-0,17 %	0,01 %
Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager i % av brutto utlån	0,28 %	0,32 %	0,21 %	0,21 %	0,28 %

Andre nøkkeltall

Likviditetsreserve (LCR) konsern	164 %	146 %	180 %	159 %	177 %
Likviditetsreserve (LCR) konsern - EUR	3503 %	3033 %	2807 %	4727 %	1820 %
Likviditetsreserve (LCR) morbank	141 %	137 %	168 %	180 %	170 %
Ren kjernekapitaldekning	15,1 %	15,0 %	14,9 %	14,8 %	14,8 %
Kjernekapitaldekning	16,6 %	16,5 %	16,4 %	16,4 %	16,4 %
Kapitaldekning	18,7 %	18,6 %	18,5 %	18,5 %	18,9 %
Ren kjernekapital	11 140	10 900	10 694	10 514	10 324
Kjernekapital	12 252	12 011	11 790	11 604	11 414
Netto ansvarlig kapital	13 805	13 564	13 329	13 135	13 189
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)	9,1 %	9,0 %	9,0 %	9,1 %	9,0 %
Antall ekspedisjonssteder	34	34	34	34	34
Antall årsverk i bankvirksomheten	429	427	436	434	431

Nøkkeltall egenkapitalbeviset

Egenkapitalbevisbrøk, vektet gjennomsnitt for perioden	17,2 %	17,2 %	17,2 %	17,9 %	17,9 %
Antall utstedte bevis	15 663 944	15 663 944	15 663 944	15 663 944	15 663 944
Resultat/utvannet pr. egenkapitalbevis (morbank)	2,8	2,2	1,9	1,6	1,7
Resultat/utvannet pr. egenkapitalbevis (konsern)	3,5	2,7	2,4	2,2	2,4
Utbytte siste år pr. egenkapitalbevis	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis	125,6	122,2	119,4	123,2	120,9
Kurs/ bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Børskurs ved utgangen av perioden	95,0	94,5	90,2	96,9	99,8

Nøkkeltall konsern 2013-2018

	31.12. 2018	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2014*	31.12. 2013*
Resultat (Mill. kroner)						Proforma
Netto renteinntekter	1 729	1 679	1 565	1 544	1 511	1 443
Netto provisjonsinntekter	318	312	293	300	284	252
Netto inntekter fra finansielle instrumenter	2	88	224	-66	184	201
Sum andre driftsinntekter	23	18	28	14	23	22
Sum netto inntekter	2 072	2 097	2 110	1 792	2 002	1 918
Sum driftskostnader før tap	884	811	787	817	834	800
Driftsresultat før tap	1 188	1 286	1 323	975	1 168	1 118
Tap på utlån og garantier	-36	20	50	97	268	126
Resultat før skattekostnad	1 224	1 266	1 273	878	900	992
Skattekostnad	285	282	284	231	215	219
Resultat for perioden	939	984	989	647	685	773
Resultat i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital						
Netto renteinntekter	1,46 %	1,53 %	1,49 %	1,58 %	1,60 %	1,60 %
Netto provisjonsinntekter	0,27 %	0,28 %	0,28 %	0,31 %	0,30 %	0,28 %
Netto inntekter fra finansielle instrumenter	0,00 %	0,08 %	0,21 %	-0,07 %	0,20 %	0,22 %
Andre driftsinntekter	0,02 %	0,02 %	0,03 %	0,01 %	0,02 %	0,03 %
Sum netto inntekter	1,75 %	1,92 %	2,01 %	1,83 %	2,12 %	2,13 %
Sum driftskostnader før tap	0,75 %	0,74 %	0,75 %	0,83 %	0,88 %	0,89 %
Driftsresultat før tap	1,00 %	1,17 %	1,26 %	0,99 %	1,24 %	1,24 %
Tap på utlån og garantier	-0,03 %	0,02 %	0,05 %	0,10 %	0,28 %	0,14 %
Resultat før skattekostnad	1,03 %	1,16 %	1,21 %	0,90 %	0,96 %	1,10 %
Skattekostnad	0,24 %	0,26 %	0,27 %	0,24 %	0,23 %	0,24 %
Resultat for regnskapsåret	0,79 %	0,90 %	0,94 %	0,66 %	0,73 %	0,86 %
Nøkkeltall resultat						
Egenkapitalavkastning etter skatt (justert for hybridkapital)	8,5 %	9,7 %	11,3 %	8,4 %	10,1 %	12,3 %
Kostnader i % av inntekter	42,7 %	38,7 %	37,3 %	45,6 %	41,7 %	41,7 %
Kostnader i % av inntekter, ekskl. netto inntekter fra finansielle instrumenter	42,7 %	40,4 %	41,7 %	44,0 %	45,9 %	46,6 %
Nøkkeltall balanse						
Forvaltningskapital	121 125	114 310	105 455	101 334	94 062	93 758
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	118 600	109 500	104 950	98 000	94 300	90 200
Netto utlån til kunder	102 942	97 518	90 928	88 387	80 913	77 450
Utlånsvekst i % siste 12 mnd.	5,6 %	7,2 %	2,9 %	9,2 %	4,5 %	6,8 %
Innskudd fra kunder	56 537	55 580	51 562	48 349	48 250	43 740
Innskuddsvekst i % siste 12 mnd.	1,7 %	7,8 %	6,6 %	0,2 %	10,3 %	8,3 %
Innskudd i % av netto utlån	54,9 %	57,0 %	56,7 %	54,7 %	59,6 %	56,5 %
Egenkapital (inkl. hybridkapital)	11 845	11 108	10 051	8 263	7 157	6 658
Tap i prosent av netto utlån, annualisert	-0,17 %	0,02 %	0,05 %	0,11 %	0,33 %	0,16 %
Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager i % av brutto utlån	0,21 %	0,28 %	0,30 %	0,47 %	0,71 %	0,60 %
Andre nøkkeltall						
Likviditetsreserve (LCR) konsern	159,0 %	139,0 %	128,0 %	108,0 %		
Likviditetsreserve (LCR) konsern- EUR	4727 %	3105 %				
Likviditetsreserve (LCR) morbank	180,0 %	134,0 %	119,0 %	71,0 %		
Ren kjernekapitaldekning etter forholdsmessig konsolidering av deleide selskaper	14,8 %	14,9 %	14,7 %	12,7 %	13,1 %	12,8 %
Kjernekapitaldekning	16,6 %	16,7 %	16,0 %	13,5 %	14,4 %	14,2 %
Kapitaldekning	18,7 %	18,9 %	17,9 %	15,5 %	15,1 %	15,1 %
Ren kjernekapital	10 517	9 890	9 114	7 700	7 092	6 376
Kjernekapital	11 591	10 965	9 939	8 210	7 792	7 076
Netto ansvarlig kapital	13 096	12 347	11 121	9 388	8 170	7 522
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)	9,1 %	9,2 %	8,6 %	7,0 %	7,0 %	
Antall ekspedisjonssteder	34	34	34	40	40	44
Antall årsverk i bankvirksomheten	434	432	439	449	454	489
Nøkkeltall egenkapitalbevis						
Egenkapitalbevisbrøk før disponering av resultat	17,9 %	18,7 %	19,8 %	13,5 %	14,1 %	7,1 %
Antall utstedte bevis	15 663 944	15 663 944	15 663 944	4 768 674	4 768 674	1 250 000
Resultat pr. egenkapitalbevis (morbank)	7,7	8,9	8,5	10,6	12,2	10,3
Resultat pr. egenkapitalbevis (konsern)	10,1	11,2	10,7	17,6	20,3	18,1
Utbytte siste år pr. egenkapitalbevis (morbank)	6,0	6,0	6,0	9,0	10,0	10,0
Bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis	123,2	120,0	115,2	219,0	212,0	187,0
Kurs/bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis	0,8	0,9	0,8	0,6	0,9	0,8
Børskurs ved utgangen av perioden	96,9	104,0	91,3	139,0	196,0	150,0

	3. kv. 2019	2. kv. 2019	1. kv. 2019	4. kv. 2018	3. kv. 2018	30.09. 2019	30.09. 2018	31.12. 2018
Mill. kroner								
Egenkapitalavkastning justert for hybridkapital								
Resultat etter skatt	331	267	233	204	219	832	735	939
Betalte renter hybridkapital	-13	-21	-12	-12	-12	-46	-44	-56
Resultat etter skatt, inkludert renter hybridkapital	318	246	221	193	207	786	691	884
IB Egenkapital	12 200	11 952	11 845	11 666	11 478	11 845	11 108	11 108
IB Hybridkapital	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075
IB Egenkapital ekskl. hybridkapital	11 125	10 877	10 770	10 591	10 403	10 770	10 033	10 033
UB Egenkapital	12 511	12 200	11 952	11 845	11 666	12 511	11 666	11 845
UB Hybridkapital	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075
UB Egenkapital ekskl. hybridkapital	11 436	11 125	10 877	10 770	10 591	11 436	10 591	10 770
Snitt egenkapital	12 356	12 076	11 899	11 756	11 572	12 178	11 387	11 477
Snitt egenkapital ekskl. hybridkapital	11 281	11 001	10 824	10 681	10 497	11 103	10 312	10 402
Egenkapitalavkastning	10,6 %	8,9 %	7,9 %	6,9 %	7,5 %	9,1 %	8,6 %	8,2 %
Egenkapitalavkastning ekskl. hybridkapital	11,2 %	9,0 %	8,3 %	7,2 %	7,8 %	9,5 %	9,0 %	8,5 %
Netto renteinntekter, inkl. renter hybridkapital								
Netto renteinntekter	499	467	437	447	424	1403	1282	1 729
Renter hybridkapital	-13	-21	-12	-12	-12	-46	-44	-56
Netto renteinntekter, inkl. renter hybridkapital	486	446	425	435	412	1 357	1 238	1 674
Gjennomsnittlig forv.kap.	126 200	124 400	123 400	121 400	120 100	124 600	117 600	118 600
I % av gjennomsnittlig forv.kapital	1,53 %	1,44 %	1,40 %	1,42 %	1,39 %	1,46 %	1,41 %	1,41 %
Ordinær drift (justert resultat)								
Netto renteinntekter, inkl. renter hybridkapital	486	446	425	435	412	1 357	1 238	1 674
Netto provisjonsinntekter	93	86	74	82	78	253	236	318
Resultatandel tilknyttede selskaper (ekskl. verdijustering Balder Betaling/Vipps)	16	23	4	-4	-1	43	17	-9
Sum andre driftsinntekter	1	2	2	7	-	5	5	11
Driftskostnader	226	231	229	255	200	685	630	884
Ordinær drift (justert resultat), før skatt	370	326	275	265	289	973	866	1 110
Resultat ekskl. Finans og justert for engangshendelser								
Netto renteinntekter, inkl. renter hybridkapital	486	446	425	435	412	1 357	1 238	1 674
Netto provisjonsinntekter	93	86	74	82	78	253	236	318
Resultatandel tilknyttede selskaper (ekskl. verdijustering Balder Betaling/Vipps)	16	23	4	-4	-1	43		
Andre driftsinntekter	1	2	2	7	-	5	5	11
Driftskostnader	226	231	229	255	200	685	630	884
Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	-19	2	3	-44	3	-14	8	-36
Resultat ekskl. Finans og justert for engangshendelser	389	324	272	309	286	987	841	1 155
Skatt (25 %)	97	81	68	77	72	247	210	289
Ordinær drift / justert resultat etter tap, etter skatt	292	243	204	232	215	741	631	866
Snitt egenkapital ekskl. hybridkapital	11 281	11 001	10 824	10 681	10 497	11 103	10 312	10 402
Egenkapitalavkastning resultat ekskl. Finans og justert for engangshendelser	10,3 %	8,9 %	7,6 %	8,6 %	8,1 %	8,9 %	8,2 %	8,3 %
Gjennomsnitt renter / maringer								
Gjennomsnittlig utlånsrente PM (avkastning)	3,09 %	2,90 %	2,79 %	2,74 %	2,62 %			
Gjennomsnittlig utlånsrente BM (avkastning)	3,86 %	3,66 %	3,49 %	3,36 %	3,26 %			
Gjennomsnittlig innskuddsrente PM	0,94 %	0,91 %	0,88 %	0,82 %	0,81 %			
Gjennomsnittlig innskuddsrente BM	1,37 %	1,30 %	1,14 %	1,12 %	1,04 %			
Gjennomsnittlig 3 mnd NIBOR	1,63 %	1,46 %	1,29 %	1,19 %	1,06 %			
Utlånsmargin PM (utlånsrente - 3 mnd. NIBOR)	1,46 %	1,44 %	1,50 %	1,55 %	1,56 %			
Utlånsmargin BM (utlånsrente - 3 mnd. NIBOR)	2,23 %	2,20 %	2,20 %	2,17 %	2,20 %			
Innskuddsmargin PM (3 mnd. NIBOR - innskuddsrente)	0,69 %	0,55 %	0,41 %	0,37 %	0,25 %			
Innskuddsmargin BM (3 mnd. NIBOR - innskuddsrente)	0,26 %	0,16 %	0,15 %	0,07 %	0,02 %			

I styrets beretning og i regnskapspresentasjoner er det referert til enkelte justerte resultater som ikke er definert i IFRS (alternative resultatmål eller alternative performance measures (APM)). For definisjoner av Sparebankens Sørs alternative resultatmål se eget avsnitt.

Alternative resultatmål – APM

Sparebanken Sør presenterer alternative resultatmål (APM'er) som gir nyttig informasjon for å supplere regnskapet. Målene er ikke definert i IFRS (International Financial Reporting Standards) og er nødvendigvis ikke direkte sammenlignbare med andre selskapers resultatmål. Alternative resultatmål er ikke ment å erstatte eller overskygge regnskapstallene etter IFRS, men er inkludert i våre rapporter for å få frem den underliggende driften på en bedre måte.

Nøkkeltall som er regulert i IFRS eller annen lovgivning er ikke regnet som alternative resultatmål. Det samme gjelder for ikke-finansiell informasjon. Sparebanken Sørs alternative resultatmål er presentert i oversiktene nøkkeltall, beregninger og styrets beretning. Alle APM'er presentert med sammenligningstall. APM'ene som nevnt under har vært brukt konsistent over tid.

Sparebanken Sør's alternative resultatmål og definisjoner

APM	Definisjon
Egenkapitalavkastning	EK avkastning gir relevant informasjon om konsernets lønnsomhet ved å måle evne til å generere lønnsomhet fra aksjonærens investering. Egenkapitalavkastning er ett av konsernets viktigste finansielle måltall, og beregnes som: Resultat etter skatt i perioden (justert for rente på hybridkapital), dividert på gjennomsnittlig egenkapital (justert for hybridkapital).
Bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis (inkludert utbytte)	Nøkkeltallet gir informasjon om verdien av bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis. Dette for å gi leseren en mulighet til å vurdere rimeligheten av egenkapitalbevisets børskurs. Bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis blir kalkulert som egenkapitalbevisernes andel av egenkapitalen (eksklusive hybridkapital) ved utløpet av perioden, dividert på antall utstedte egenkapitalbevis.
Resultat / utvannet resultat pr. egenkapitalbevis	Nøkkeltallet gir informasjon om resultat/utvannet pr. egenkapitalbevis i perioden. Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet ved resultat etter skatt multiplisert med eierbrøken, dividert på antall utstedte egenkapitalbevis. Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet ved majoritetsinnteresser multiplisert med eierbrøken, dividert på antall utstedte egenkapitalbevis.
Utlånsvekst i % siste 12 mnd.	Utlånsvekst siste 12 mnd. gir informasjon om aktivitet og vekst i konsernets utlånsvirksomhet. Banken benytter Sparebanken Sør Boligkreditt (SSBK) som et finansieringsinstrument og tallene inkluderer lån som er overført til selskapet da det er den samlede veksten som er relevant å sammenlikne. Utlånsveksten er beregnet som brutto utlån inkludert lån overført til SSBK ved periodeslutt minus brutto utlån inkludert lån overført til SSBK på samme tid året før, dividert på brutto utlån inkludert lån overført til SSBK på samme tid året før.
Innskuddvekst i % siste 12 mnd.	Innskuddvekst siste 12 måneder gir informasjon om aktivitet og vekst innenfor likviditetsstyringen i banken. Innskuddvekst er beregnet som innskudd ved periodeslutt minus innskudd på samme tid året før, dividert på innskudd på samme tid året før.
Kostnadsprosent (Kostnader i % av inntekter)	Gir informasjon om forholdet mellom inntekter og kostnader og regnes som et av Sparebanken Sørs viktigste måltall. Beregnes som sum driftskostnader dividert på sum inntekter.
Kurs/ bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis	Måltallet benyttes til å sammenlikne børskursen mot bokført verdi. Denne benyttes ofte for å sammenligne banker og blir beregnet som følger: Kurs på egenkapitalbeviset til Sparebanken Sør ved periodeslutt, dividert på bokført verdi pr. egenkapitalbevis.
Tap på utlån i prosent av netto utlån (annualisert)	Måltall som viser tap på utlån i i prosent av netto utlån. Beregnes som tap på utlån (inkludert tap på utlån på lån som er overført til SSBK) dividert på netto utlån, (inkludert utlån overført til SSBK) ved periodeslutt. Når informasjonen blir gitt for perioder som er kortere enn et år blir tap annualisert.
Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager i % av brutto utlån	Nøkkeltallet blir presentert for å gi relevant informasjon knyttet til konsernets kreditteksponering. Nøkkeltallet beregnes ved at misligholdte lån (over 90 dager) divideres med brutto utlån, inkludert lån overført til SSBK ved periodeslutt.
Utlånsmargin (PM og BM)	Måler konsernets gjennomsnittlige margin på utlån, berenget ved gjennomsnittlig rente på utlån i perioden, minus gjennomsnittlig 3 mnd. NIBOR i perioden. Gjennomsnittlig utlånsrente er beregnet som renteinntekt fra utlån til kunder dividert på gjennomsnittlig utlån til kunder i perioden.
Innskuddsmargin (PM og BM)	Måler konsernets gjennomsnittlige margin på innskudd, berenget ved gjennomsnittlig 3 mnd. NIBOR i perioden, minus gjennomsnittlig rente på innskudd i perioden. Gjennomsnittlig innskuddsrente er beregnet som rentekostnader fra innskudd fra kunder dividert på gjennomsnittlig innskudd fra kunder i perioden.
Gjennomsnittlig utlånsrente	Se utlånsmargin (PM og BM) over.
Gjennomsnittlig innskuddsrente	Se innskuddsmargin (PM og BM) over.

SPAREBANKEN SØR

Sparebanken Sør Pb. 200, 4662 Kristiansand | www.sor.no | tlf. 38 10 92 00